

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.021.01.2021

**Pan
Paweł Piotrowski
Lubelski Wojewódzki
Lekarz Weterynarii**

ul. Droga Męczenników Majdanka 50
20-325 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/21/086 – *Funkcjonowanie regionalnych laboratoriów finansowanych z budżetu państwa*

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Lublinie, 20-325 Lublin, ul. Droga Męczenników Majdanka 50 (dalej: WIW lub Inspektorat).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Paweł Piotrowski, Lubelski Wojewódzki Lekarz Weterynarii (dalej: LWLW) od 23 lutego 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Organizacja i finansowanie działalności laboratoriów WSSE.
Okres objęty kontrolą	2019-2021 (I półrocze), z wykorzystaniem dokumentów sprzed tego okresu, istotnych dla kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Barbara Koszałka, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LLU/102/2021 z 24 czerwca 2021 r.

(akta kontroli str. 1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

LWLW, w ramach sprawowanego nadzoru nad Zakładem Higieny Weterynaryjnej (dalej: ZHW lub Zakład), zapewnił prawidłową realizację przez Zakład zadań w zakresie wykonywanych urzędowych badań zleconych oraz badań usługowych.

Pracownicy ZHW stanowili około 50% ogółu pracowników WIW, a wydatki na działalność laboratoryjną w latach 2019-2021 (I półrocze) – około 25% wydatków WIW. Stan zatrudnienia laborantów w latach objętych kontrolą utrzymywał się na zbliżonym poziomie, a LWLW nie sygnalizował istotnych braków kadrowych w tym zakresie. W ocenie Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach³ personel laboratorium posiadał kompetencje odpowiednie do realizowanych badań.

Środki finansowe zaplanowane w ramach limitów przekazanych przez Wojewodę Lubelskiego nie były wystarczające na finansowanie działalności laboratoryjnej. W trakcie roku budżetowego uruchamiane były środki z rezerw celowych, przeznaczone na wydatki bieżące laboratorium. W latach 2019-2021 (I półrocze) WIW nie ponosił wydatków majątkowych na zakup urządzeń laboratoryjnych.

Wypożyczenie ZHW pozwalało na wykonywanie bieżących zadań Inspekcji, ale na stanie laboratorium znajdowały się urządzenia wyeksploatowane (średni wiek urządzeń wynosił 13 lat). Analiza wykorzystania ośmiu urządzeń pomiarowych nie wykazała długich przestoju z powodu awarii i napraw.

W kontrolowanym okresie struktura organizacyjna ZHW nie była zmieniana i pozwalała na terminową realizację badań. Na podstawie analizy 50 badań wykonanych w WIW stwierdzono, że przeprowadzone zostały bez zbędnej zwłoki, a termin ich wykonania w żadnym przypadku nie został przekroczony.

Badanie próby 13 wydatków laboratoryjnych WIW na kwotę 214,9 tys. zł nie wykazało nieprawidłowości. Wydatki były celowe dla działalności laboratoryjnej, zostały poniesione zgodnie z przepisami o zamówieniach publicznych i regulacjami wewnętrznymi.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200 ze zm. Dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku, gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: PIW-PIB.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR	Organizacja i finansowanie działalności laboratoriów WIW
Opis stanu faktycznego	1. Zakład Higieny Weterynaryjnej⁵ WIW działa w systemie laboratoriów urzędowych, o których mowa w art. 25 ust 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej⁶. Według regulaminu organizacyjnego Inspektoratu⁷, w skład ZHW wchodziły cztery pracownice: 1) Patologii; 2) Diagnostyki Serologicznej Chorób Zakaźnych; 3) Badań Mikrobiologicznych Środków Spożywczych oraz Diagnostyki Włośnicy; 4) Badań Chemicznych Środków Spożywczych, a także dział administracyjny. ZHW podlegał bezpośrednio LWLW. Obsługę finansową ZHW zapewniał Zespół ds. finansowo-księgowych WIW, natomiast prawną – samodzielne stanowisko ds. obsługi prawnej WIW. Do zadań ZHW należało w szczególności wykonywanie: urzędowych badań zleconych przez LWLW oraz lekarzy powiatowych; badań usługowych; innych zadań zleconych przez LWLW, a także nadzór nad prawidłowością przekazywania i przesyłania informacji w systemie teleinformatycznym CELAB i MARCEL. Zakładem kierował Kierownik ZHW, który odpowiadał m.in. za należyte zorganizowanie pracy i zapoznanie podległych pracowników z obowiązującymi przepisami prawa oraz za merytoryczną i formalno-prawną poprawność załatwianych spraw. Kierownik ZHW wykonywał również obowiązki bezpośredniego przełożonego, wynikające z ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej⁸. Wprowadzone w WIW w latach 2019-2021 (I kwartał) zmiany organizacyjne nie dotyczyły ZHW. (akta kontroli str. 203-218) Nadzór nad ZHW w zakresie prawidłowości wykonywania badań sprawowało – stosownie do art. 25 b ust. 2 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej – krajowe laboratorium referencyjne, tj. PIW-PIB. W ramach nadzoru PIW-PIB przeprowadził w 2019 r. dwie kontrole: w Pracowni Diagnostyki Serologicznej Chorób Zakaźnych – w zakresie badań IBR/IPV i NZK oraz w Pracowni Badań Mikrobiologicznych Środków Spożywczych oraz Diagnostyki Włośnicy – dotyczącą potwierdzenia kompetencji w zakresie diagnostyki mikoplazmy drobiu, rzekomego pomoru drobiu i grypy ptaków. W wyniku kontroli nie zgłoszono uwag. We wnioskach podano, że badania w ww. zakresach zostały wykonane prawidłowo, a ich wyniki były wiarygodne. Ponadto stwierdzono, że personel Zakładu posiadał odpowiednie kompetencje do wykonywania badań. (akta kontroli str. 133-143) Zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, Główny Lekarz Weterynarii (dalej: GLW) koordynuje i kontroluje wykonywanie zadań m.in. przez wojewódzkich lekarzy weterynarii oraz może wydawać wojewódzkim lekarzom weterynarii polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności oraz żądać od nich

⁴ Oceny częstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Dalej: ZHW Lub Zakład.

⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 306, dalej: ustawa o Inspekcji Weterynaryjnej.

⁷ Wprowadzonego zarządzeniem nr 10 LWLW z dnia 16 września 2020 r. Regulamin został zatwierdzony przez Wojewodę Lubelskiego 15 października 2020 r. W okresie wcześniejszym obowiązywał regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniem nr 6 LWLW z dnia 8 czerwca 2015 r. (zatwierdzony przez Wojewodę Lubelskiego 15 czerwca 2015 r.).

⁸ Dz. U. z 2021 r. poz. 1233.

informacji z zakresu ich działania. W latach 2019-2021 (I półrocze) GLW m.in. kierował do WIW zalecenia ujednolicenia cenników badań usługowych w ZHW; przekazał instrukcje, np. dotyczącą serologicznej diagnostyki zarazy płucnej bydła (PCB, CBPP) z wykorzystaniem testu e-ELISA; przekazał stanowisko PIW-PIB w kwestii wprowadzenia nowych przepisów wykonawczych Komisji UE w odniesieniu do pobierania próbek, metody referencyjnej służącej do wykrywania i warunków przywozu związanych z kontrolą włośnia; wystąpił o wypełnienie i przekazanie ankiety dotyczącej działalności laboratorium; informował o zamieszczeniu wyrobów medycznych w wykazie wyrobów do diagnostyki in vitro stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

(akta kontroli str.186-195)

WIW nie otrzymał od GLW strategii badań laboratoryjnych oraz weterynaryjnej diagnostyki laboratoryjnej. LWLW wyjaśnił, że ZHW jest zobowiązany do wykonywania diagnostyki laboratoryjnej w oparciu o realizację wieloletnich programów i strategii zwalczania chorób zakaźnych oraz w ramach ustawowego nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Cele funkcjonowania ZHW określone zostały w ustawie o Inspekcji Weterynaryjnej. GLW wyznacza laboratoria do wykonywania badań w zakresie chorób zakaźnych, zgodnie z możliwościami każdego z nich.

Ocena efektywności funkcjonowania laboratorium ZHW – według wyjaśnień LWLW – prowadzona była w ramach kontroli zarządczej, po złożeniu raportów półrocznych i rocznych. W raportach określane były plany laboratorium na kolejny rok, przedkładane sprawozdania z wykonanych badań (ich ilości), przeprowadzanych przez ZHW audytów, rejestry ryzyka w odniesieniu do laboratorium oraz wyniki audytów Polskiego Centrum Akredytacji (dalej: PCA) przeprowadzanych w siedzibie ZHW. Wytyczne odnośnie jakości prowadzonych badań przedstawiane były w raportach sporządzanych po ocenie przez PCA oraz w trakcie kontroli przeprowadzanych przez PIW-PIB. W dokumentach tych nie stwierdzono niezgodności w funkcjonowaniu laboratorium ZHW. WIW nie prowadził analizy efektywności utrzymania laboratorium w odniesieniu do zakresu i liczby wykonanych badań. LWLW wyjaśnił, że do Inspektoratu nie wpływały również żadne analizy GLW związane z opłacalnością wykonywanych badań.

(akta kontroli str. 90-181, 371-378)

Wojewoda Lubelski wyjaśnił, że jako zwierzchnik rządowej administracji zespolonej w województwie, w tym wojewódzkiej inspekcji weterynaryjnej, kierując nią, koordynując jej działalność oraz kontrolując, a także zapewniając warunki skutecznego działania, nie wyodrębniał, w ramach sprawowanego nadzoru, szczegółowego zakresu dotyczącego analizy efektywności utrzymania laboratorium WIW (m.in. w odniesieniu do zakresu wykonywanych badań). Wynikało to z ogólnego nadzoru nad WIW oraz braku czynników powodujących konieczność monitorowania laboratorium.

Zasoby laboratorium ZHW nie były wykorzystywane w związku z pandemią COVID-19. Główny Lekarz Weterynarii informował Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (pismami z 17 kwietnia i 30 października 2020 r.), że rozszerzenie zakresu badań laboratoriów weterynaryjnych w kierunku koronawirusa SARS-CoV-2 było niemożliwe ze względu na realizację zadań przypisanych Inspekcji Weterynaryjnej.

(akta kontroli str. 87-92, 181-185)

2. W badanym okresie liczba zatrudnionych w WIW zwiększyła się z 75 (według stanu na 31 grudnia 2019 r.) do 78 (na 30 czerwca 2021 r.). Liczba osób zatrudnionych w ZHW stanowiła około 50% ogółem zatrudnionych w WIW. W 2019 r., 2020 r. i w 2021 r. (I półrocze) utrzymywała się na zbliżonym poziomie

i wynosiła odpowiednio: 39, 43 i 40 osób, z tego pracownicy administracyjni i obsługi⁹ stanowili w 2019 r. sześć osób, a w 2020 i 2021 r. – siedem. Zwiększenie zatrudnienia w laboratorium spowodowane było przebywaniem pracowników na urlopach bezpłatnych, zasiłkach chorobowych, macierzyńskich oraz długotrwałych zwolnieniach lekarskich. LWLW wyjaśnił, że braki kadrowe były uzupełniane poprzez ogłaszanie konkursów na poszczególne stanowiska. WIW przeprowadził nabory na dwa stanowiska laboratoryjne (w 2020 r.) oraz na zastępstwo laboranta (w 2020 r. i w 2021 r.). W wyniku tych naborów zatrudniono pracowników na ww. stanowiska.

Kierownik ZHW wyjaśnił, że w funkcjonowaniu laboratorium nie wystąpiły problemy, w tym organizacyjne, mogące zagrozić realizacji bieżących zadań. W okresie pandemii nastąpiło nieznaczne ograniczenie zasobów ludzkich w związku z koniecznością przebywania kilku pracowników na zasiłkach (opieka nad dziećmi), ale nie wywołało to żadnych ubocznych skutków dla funkcjonowania laboratorium.

(akta kontroli str. 70-72, 78-81, 371-378)

Na podstawie ewidencji środków trwałych ustalono, że na dzień 30 czerwca 2021 r. na stanie ZHW znajdowało się 169 urządzeń laboratoryjnych o wartości początkowej 4093,6 tys. zł. Średni wiek urządzeń wynosił 13 lat, najstarsze pochodziły z lat 1995-1999 (mikroskopy, cieplarki, wirówka). Wszystkie urządzenia laboratoryjne były w całości umorzone. Najdroższe urządzenia (o wartości początkowej przekraczającej 200 tys. zł), tj. trzy analizatory ETI-MAX 3000 oraz chromatograf cieczowy UV-VIS, zostały przyjęte na stan środków trwałych w 2004 r. i 2007 r. Średnia wieku tych urządzeń wynosiła 15 lat.

(akta kontroli str. 248-257, 261-269)

Kierownik ZHW wyjaśnił, że w laboratorium nie występowały braki w zakresie wyposażenia, poza przejściowymi problemami z nabywaniem środków ochrony osobistej oraz środków dezynfekcyjnych, w związku z wystąpieniem COVID-19, które zostały szybko zlikwidowane.

W latach 2019-2021 (I półrocze) WIW nie ponosił wydatków majątkowych na zakup urządzeń laboratoryjnych. W ramach wydatków bieżących zakupiono m.in.: pipety, chłodziarkę, wirówkę, dozowniki butelkowe.

Według § 4270 *Zakup usług remontowych* na naprawy, konserwacje oraz przeglądy wyposażenia ZHW, w tym urządzeń laboratoryjnych wydatkowano 24,7 tys. zł w 2019 r., 32,5 tys. zł w 2020 r. oraz 10,1 tys. zł w I półroczu 2021 r.

(akta kontroli str. 7-8, 12, 30-31, 40, 60-61, 70-72, 199-202, 241-244)

W magazynie głównym WIW znajdował się sprzęt laboratoryjny niewykorzystywany w procesach badawczych przez Zakład: trzy suszarki Binder – tymczasowo wyłączone z użytkowania z powodu zmiany procedur badawczych, Aparat Kocha Premed – wykorzystywany w razie uszkodzenia grzałki w aparacie głównym, FOSS SOXLET – będący w trakcie procesu brakowania, zestaw do badań ELISA: czytnik i płuczka – w trakcie brakowania.

(akta kontroli str. 270)

Oględziny ośmiu wybranych urządzeń laboratoryjnych¹⁰ wykazały, że wszystkie urządzenia były sprawne. Dla każdego urządzenia prowadzone były Książki Przyrządu, zawierające instrukcje obsługi, instrukcje kalibracji, upoważnienia do kalibracji, karty kalibracji, karty obsługiowania i świadectwa wzorcowania. Urządzenia

⁹ Robotnik gospodarczy i rzemieślnik wykwalifikowany.

¹⁰ Aparat ETI-MAX 3000/ETI-3, Aparat ETI-MAX 3000/ETI-2, Aparat ETI-MAX 3000/ETI-1, Aparat do hydrolizy tłuszczu, Fibertec 2010 (włókno), SOXHLET typ B811, SPEKTROFOTOMETR Jena z wyposażeniem, Chromatograf cieczowy UV-VIS, FLD z modulem do derywatyzacji postkolumnowej.

były okresowo serwisowane i w miarę potrzeb naprawiane. Aparaty ETI-MAX 3000 poddawane były corocznym przeglądom. Przeglądy i konserwacje pozostałych urządzeń wykonywane były – według wyjaśnień LWLW – zgodnie ze szczegółowymi „Instrukcjami użytkowania”, w których producent określał terminowość oraz zasady czynności obsługowych. Jeśli producent nie nakazywał wykonywania takich czynności, a ze względu na wymagania nadzoru technicznego były one wymagane, pracownia sporządzała instrukcję, w której zawarte były zasady sprawdzenia, przeglądu i konserwacji wyposażenia. Zapisy z kontroli metod badawczych, przeprowadzonych na podstawie „Planu potwierdzenia ważności wyników badań chemicznych”, wskazują na potrzebę dokonywania przeglądów serwisowych aparatu do hydrolizy tłuszczu, Fibertec 2010, Soxhlet typ B811, Spektrofotometru Jena z wyposażeniem, według bieżących potrzeb pracowni chemicznej, a nie wg harmonogramu przeglądów.

W kontrolowanych latach dokonano naprawy lub konserwacji następujących urządzeń laboratoryjnych: Fibertec 2010 (w 2019 i 2020 roku), SOXHLET typ B811 (w 2019 r.), chromatograf cieczowy UV–VIS (w 2019 r., 2020 r. i w 2021 r.).

(akta kontroli str. 237-240, 371-378)

Stan wyposażenia laboratorium ZHW zapewniał realizację badań w wymaganych terminach. Sposób ustalania terminów przekazywania wyników badań laboratoryjnych określono w procedurach ogólnych, stanowiących dokumenty wewnętrzne ZHW. Według procedury ogólnej dotyczącej przeglądu umowy¹¹, laboratorium w zależności od rodzaju klienta i badań zawierało umowy długoterminowe oraz jednorazowe (zlecenie wykonania badań). Negocjacje i uzgodnienia umów długoterminowych, dotyczące zakresu badań, metody pobierania próbek przez klienta, metodyki i terminu wykonania badań, przeprowadzał Kierownik laboratorium ZHW lub wyznaczony przez niego pracownik działu administracyjnego, a w przypadku zleceń jednorazowych – kierownik pracowni.

(akta kontroli str. 354-360)

Analiza terminowości wykonania 50 badań laboratoryjnych w latach 2019-2021 (I półrocze) wykazała, że:

- w Pracowni Badań Mikrobiologicznych Środków Spożywczych czas wykonania 25 badań, liczony od dnia przekazania próbek do laboratorium do dnia wykonania badań, wynosił od jednego do pięciu dni. Najdłużej wykonywane były oznaczenia „listerii monocytogenes” – cztery dni. Wszystkie badania wykonane zostały przed terminem, określonym w umowach zlecenia zawartych na ich wykonanie. Z każdego badania sporządzone zostało sprawozdanie, które przekazywano zleceniodawcy w sposób określony w ww. umowach, tj. listem zwykłym za pośrednictwem poczty. Spośród 25 badań, 23 wykonano metodami akredytowanymi, a dwa – nieakredytowanymi¹².
- czas wykonania przez Pracownię Badań Chemicznych Środków Spożywczych 22 badań, liczony od dnia przekazania próbek do laboratorium do dnia wykonania badań, wynosił od jednego do sześciu dni. Najdłużej wykonywane były oznaczenia: „cukry/sacharoza” – od czterech do sześciu dni, „włókno” – pięć dni. Badania wykonano przed lub w terminie określonym w umowach zawartych w sprawie ich wykonanie. Z każdego badania sporządzone zostało sprawozdanie, które przekazywano zleceniodawcy za pośrednictwem poczty –

¹¹ Zatwierdzonej przez Kierownika ZHW w grudniu 2019 r. Celem procedury było ustalenie trybu postępowania z klientem przy przeglądzie umowy/zlecenia na wykonanie badania.

¹² Drożdże i pleśnie oraz Enterobacteriaceae.

listem zwykłym. W przypadku trzech badań biegłości (PT)¹³ termin wykonania badania, określony przez zlecniodawców, został przez ZHW dochowany. Wszystkie badania wykonane zostały metodami akredytowanymi.

(akta kontroli str. 219-233)

3. ZHW od 4 sierpnia 2004 r. posiadał certyfikat akredytacji Nr AB 517. Certyfikatem z 13 lipca 2020 r. PCA potwierdziło, że WIW spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02. Zakres akredytacji obejmował: badania biologiczne i biochemiczne obiektów i materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, żywności; badania chemiczne żywności, pasz; badania kliniczne, medyczne i weterynaryjne obiektów i materiałów biologicznych przeznaczonych do badań; badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych przeznaczonych do badań, żywności i obiektów z obszaru produkcji żywności; badania radiochemiczne i promieniowania w tym nuklearne żywności i pasz.

W latach 2019-2021 (I półrocze) zakres akredytacji nie został ograniczony. Wprowadzone zmiany polegały na:

- rozszerzeniu zakresu badania chemicznego pasz o zawartość tłuszczu surowego;
- uaktualnieniu akredytacji, m.in. zmiany dolnego i górnego zakresu pomiarowego włókna surowego w paszach, zmiany dolnego zakresu pomiarowego badania chemicznego paszy metodą potencjometryczną z elektrodą jonoselektywną oraz metodą polarymetryczną.

(akta kontroli str. 4-5, 147-181)

W latach 2019-2021 (I półrocze) przekazano do badania w ZHW ogółem 338,8 tys. próbek, w tym w poszczególnych latach odpowiednio: 128,2 tys., 116,4 tys., 94,2 tys. Wykonano łącznie 353,2 tys. zł oznaczeń, w tym: 131,9 tys. w 2019 r., 125,6 tys. w 2020 r. oraz 95,7 tys. w I półroczu 2021 r. Liczba próbek do badania przypadająca średnio na jednego pracownika laboratorium wynosiła: 3204 w 2019 r., 2911 w 2020 r. i 2355 w I półroczu 2021, a liczba wykonanych oznaczeń odpowiednio: 3297, 3142 i 2392.

(akta kontroli str. 84-85)

W kontrolowanych latach WIW zlecał na zewnątrz wykonywanie badań laboratoryjnych w ramach zadań realizowanych przez:

- ZHW – badania potwierdzające w ramach referencyjności zlecane były PIW-PIB, tj. wykrywanie obecności białka prionowego testem ELISA, badanie biegłości w zakresie chemii żywności pochodzenia zwierzęcego, różnicowanie szczepów ulicznych i szczepu szczepionkowego wirusa wścieklizny metodą PCR-RFL P, badanie surowicy krwi zwierząt w kierunku brucelozы odczynem aglutynacji probówkowej (OA), wykrywanie przeciwciał anty-Brucella w surowicy krwi zwierząt metodą OKAP, badanie surowicy krwi zwierząt w kierunku brucelozы odczynem wiązania dopełniacza (OWD). Wydatki na te badania w latach 2019-2021 (I półrocze) wyniosły łącznie 1,6 tys. zł;
- Zespół ds. bezpieczeństwa żywności pasz i utylizacji – badania zlecane były PIW-PIB, m.in. izolacja i identyfikacja opornych na cefalosporyny oraz karbapenemy szczepów *Escherichia coli* z próbek kału, oznaczenie najmniejszego stężenia antybiotyku hamującego wzrost *Salmonella* i *Escherichia coli* (EUVSEC2), identyfikacja serologiczna szczepu *Salmonella* spp. Poniesione przez WIW wydatki z tytułu zlecenia badań wyniosły łącznie 22,7 tys. zł,

¹³ Zleconych przez: PIW-PIB Zakład Higieny Pasz – Krajowe Laboratorium Referencyjne w Puławach oraz Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy Krajowe Laboratorium w Lublinie.

–Zespół ds. nadzoru farmaceutycznego – badania monitoringowe produktów leczniczych weterynaryjnych zlecane były PIW-PIB oraz Narodowemu Instytutowi Leków w Warszawie. Wydatki na te badania wyniosły 144,7 tys. zł.

Główny Inspektorat Weterynarii wyznaczył laboratoria do wykonywania badań w określonym zakresie. ZHW wykonywał dla innych województw oznaczenia: fluoru (podkarpackie, świętokrzyskie, małopolskie, śląskie); kokcydiostatyków (łódzkie, mazowieckie, podkarpackie), azotynów (podkarpackie, małopolskie, podlaskie), szacowanie energii metabolicznej (podlaskie). Badania dla WIW w Lublinie wykonywały: ZHW w Krośnie (ASF, badanie tetracyklin, określanie poziomu przeciwciał – wścieklizna), PIW-PIB (HPAI, ASF, badanie szczepionek przeciwko wściekliznie, badanie innych szczepionek), ZHW Siedlce (ASF), Narodowy Instytut Leków (badanie preparatów farmaceutycznych – leków dla zwierząt).

Analiza sprawozdań z wykonania 25 badań zleconych PIW-PIB wykazała, że zostały one wykonane w terminie do miesiąca od przekazania próbek.

(akta kontroli str. 371-378, 382-383)

Wykorzystanie przez ZHW sprzętu laboratoryjnego sprawdzono na przykładzie sześciu urządzeń pomiarowych używanych do przeprowadza badań w przedmiocie:

- surowicy świń (obecność przeciwciał przeciwko glikoproteinie gE wirusa choroby Aujeszkyego) – badanie wykonywane przez Pracownię Diagnostyki Serologicznej Chorób Zakaźnych ZHW, metodą ELISA na automatycznym analizatorze ETI-MAX 3000¹⁴. W poszczególnych latach 2019-2021 (I półrocze) zbadano odpowiednio: 49,6 tys., 45,8 tys. i 28,9 tys. próbek oraz wykonano: 49,6 tys., 45,8 tys. i 29 tys. oznaczeń. Średnia miesięczna liczba oznaczeń wynosiła: 4136 w 2019 r., 3819,8 w 2020 r. oraz 4829,8 w I półroczu 2021 r. Jednostkowy koszt badania w 2019 r. wynosił 2,81 zł, a w 2020 r. – 2,78 zł;
- pasze i przetwory mięsne (oznaczanie tłuszczu surowego) – badanie wykonywane przez Pracownię Badań Chemicznych Środków Spożywczych, metodą wagową na automatycznym aparacie do ekstrakcji metodą Soxhleta¹⁵. W poszczególnych latach 2019-2021 (I półrocze) zbadano odpowiednio: 80, 85 i 39 próbek oraz wykonano: 168, 176 i 78 oznaczeń. Średnia miesięczna liczba oznaczeń wynosiła: 13 w 2019 r.; 14 w 2020 r. oraz 13 w I półroczu 2021 r. Jednostkowy koszt badania wynosił 53,22 zł;
- pasze (oznaczanie kokcydiostatyków) – badanie wykonywane przez Pracownię Badań Chemicznych Środków Spożywczych, metodą wysokosprawnej chromatografii cieczowej z detekcją spektrofotometryczną lub z detekcją fluorescencyjną, na chromatografie cieczowym UV-VIS¹⁶. W poszczególnych latach 2019-2021 (I półrocze) zbadano odpowiednio: 43, 37 i 17 próbek oraz wykonano: 86, 74 i 34 oznaczeń. Średnia miesięczna liczba oznaczeń wynosiła: siedem w 2019 r. oraz po sześć w 2020 r. i w I półroczu 2021 r. Jednostkowy koszt badania wynosił 177,61 zł brutto;
- pasze i przetwory mięsne (oznaczanie azotynu sodu, azotanu sodu, hydroksyproliny) – badanie wykonywane przez Pracownię Badań Chemicznych Środków Spożywczych, metodą spektrofotometryczną na spektrofotometrze Spekord 30PL¹⁷. W poszczególnych latach 2019-2021 (I półrocze) zbadano odpowiednio: 49, 44 i sześć próbek oraz wykonano: 98, 88 i 12 oznaczeń. Średnia miesięczna liczba oznaczeń wynosiła osiem w 2019 r., siedem w 2020 r. oraz dwa w I półroczu 2021 r. Jednostkowy koszt oznaczania azotanu

¹⁴ Wartość początkowa urządzenia wynosiła 212,7 tys. zł.

¹⁵ Wartość początkowa urządzenia wynosiła 75 tys. zł.

¹⁶ Wartość początkowa urządzenia wynosiła 290 tys. zł.

¹⁷ Wartość początkowa urządzenia wynosiła 31,3 tys. zł.

i azotynu sodu w wędlinach wynosił 80,91 zł, azotynu sodu – 43,20 zł, a kolagenu – 186,04 zł;

- pasze (oznaczanie tłuszczu po hydrolizie) – badanie wykonywane przez Pracownię Badań Chemicznych Środków Spożywczych, metodą wagową na urządzeniu: system analizy tłuszczu¹⁸. W poszczególnych latach 2019-2021 (I półrocze) zbadano odpowiednio: 20, 22 i cztery próbki oraz wykonano: 40, 44 i osiem oznaczeń. Średnia miesięczna liczba oznaczeń wynosiła: trzy w 2019 r.; cztery w 2020 r. oraz jedno w I półroczu 2021 r. Jednostkowy koszt badania wynosił 53,22 zł;
- pasze (oznaczanie włókna surowego) – badanie wykonywane przez Pracownię Badań Chemicznych Środków Spożywczych, metodą wagową, na urządzeniu: system analizy włókien¹⁹. W poszczególnych latach 2019-2021 (I półrocze) zbadano odpowiednio: 54, 58 i 31 próbek oraz wykonano: 108, 116 i 62 oznaczeń. Średnia miesięczna liczba oznaczeń wynosiła: dziewięć w 2019 r.; 10 w 2020 r. oraz 10 w I półroczu 2021 r. Jednostkowy koszt badania stanowił 106,56 zł.

Gł. Księgowa poinformowała, że nie ma możliwości wyliczenia miesięcznego kosztu utrzymania ww. urządzeń laboratoryjnych. W kontrolowanych latach poniesione zostały wydatki na roczne przeglądy tych urządzeń, kalibrację, zakup i wymianę części.

(akta kontroli str. 234-236)

4. Wydatki WIW wyniosły:

- w 2019 r. – 12 676,9 tys. zł (stanowiły 99,4 % planu), w tym bieżące 12 573,3 tys. zł (99,4%), majątkowe 103,6 tys. zł (100%),
- w 2020 r. – 12 807,4 tys. zł (stanowiły 91,7% planu), w tym bieżące 12 687,4 tys. zł (91,6%), majątkowe 120 tys. zł (100%),
- w 2021 (I półrocze) – 7097,6 tys. zł (stanowiły 51,1% planu), dotyczyły wydatków bieżących, natomiast majątkowe nie były planowane.

Na działalność laboratoryjną przeznaczono w latach 2019-2021 (I półrocze) odpowiednio: 24,3%; 25,1% i 24,8% wydatków (omówione w pkt 5 wystąpienia).

(akta kontroli str. 7-8, 12, 14-18, 30-31, 38, 40-44, 60-61, 196)

W latach objętych kontrolą WIW planował wydatki w szczególności dział, rozdział, paragraf klasyfikacji budżetowej na funkcjonowanie całego Inspektoratu, łącznie z laboratorium ZHW (nie planował odrębnie wydatków na działalność laboratoryjną). Źródłem finansowania działalności były środki budżetu państwa przyznane w ustawie budżetowej oraz pochodzące z rezerw celowych. Nie ponoszono wydatków na działalność laboratoryjną ze środków UE.

(akta kontroli str. 7-8, 12-18, 30-31, 37-44, 380-381)

Planowanie wydatków Inspektoratu na lata 2019-2021, w tym na działalność laboratoryjną, poprzedzone zostało analizą potrzeb m.in. w zakresie szkoleń pracowników, zakupu wyposażenia, remontów, materiałów i odczynników do wykonywania badań. Kierownik ZHW zgłosił m.in. Głównej Księgowej zapotrzebowanie na zakup aparatu do spalania białka (w 2019 r.) oraz spektrofotometru (w 2021 r.). W drukach planistycznych przekazanych do Wojewody Lubelskiego (RZ-2 – środki budżetu państwa przeznaczone na finansowanie inwestycji wraz z omówieniem) Inspektorat nie wykazał potrzeb w zakresie inwestycji i zakupu urządzeń pomiarowych i innych na potrzeby działalności laboratoryjnej. LWLW wyjaśnił, że zapotrzebowania na zakup urządzeń

¹⁸ Wartość początkowa urządzenia wynosiła 92,9 tys. zł.

¹⁹ Wartość początkowa urządzenia wynosiła 87,3 tys. zł.

laboratoryjnych (zawsze finansowane z rezerw celowych) składane były na początku danego roku budżetowego w ramach planowania wydatków z rezerwy celowej poz. 12. Ze względu na sytuację epizootyczną na terenie kraju (ogniska afrykańskiego pomoru świń i wysoce zjadliwej grypy ptaków) nie było możliwości sfinansowania wydatków na zakupy inwestycyjne do ZHW. Środki na wydatki bieżące, przyznawane w ramach limitu w ustawie budżetowej, były niewystarczające dla zapewnienia funkcjonowania jednostki przez cały rok.

(akta kontroli str. 22-23, 50-51, 63-66, 73-77, 276-278, 371-378)

W badanym okresie WIW pozyskał z rezerw celowych (poz. 8 i 12) środki finansowe m.in. na zapewnienie bieżącej działalności laboratoryjnej. Środki te zostały wydatkowane w wysokości: 225,4 tys. zł w 2019 r.; 153,3 tys. zł w 2020 r. i 26,7 tys. zł w I półroczu 2021 r., m.in. na zakup odczynników do badań laboratoryjnych w kierunku wścieklizny. Środki z rezerw celowych nie obejmowały wydatków inwestycyjnych na zakup sprzętu laboratoryjnego.

(akta kontroli str. 7-8, 12, 14-18, 30-31, 38, 40-44, 60-61, 196, 279-280)

5. Wydatki WIW na działalność laboratoryjną wyniosły: 3074,8 tys. zł w 2019 r., 3209 tys. zł w 2020 r. i 1760,9 tys. zł w I półroczu 2021 r. Poniesione zostały w szczególności na:

- wydatki osobowe, tj. wynagrodzenia osobowe pracowników i pochodne od wynagrodzeń oraz szkolenia (2186,4 tys. zł w 2019 r., 2539,1 tys. zł w 2020 r. i 1357,9 tys. zł w I półroczu 2021 r.). Średnie miesięczne wynagrodzenie pracowników ZHW zwiększyło się z 4,5 tys. zł w 2019 r. do 5,5 tys. zł w I półroczu 2021 r. W latach 2019-2021 (I półrocze) średnie miesięczne wynagrodzenie: laborantów wynosiło odpowiednio: 2,9 tys. zł; 3,5 tys. zł oraz 3,9 tys. zł; st. laborantów – 4 tys. zł; 4,5 tys. zł; 4,6 tys. zł; asystentów – 4,3 tys. zł; 4,8 tys. zł i 5,7 tys. zł; st. asystentów – 5 tys. zł; 5,4 tys. zł i 6 tys. zł; kierowników pracowni – 6,5 tys. zł; 7,6 tys. zł i 7,9 tys. zł;
- zakup i utrzymanie wyposażenia²⁰, w tym m.in. zakup materiałów eksploatacyjnych, przyrządów pomocniczych, odczynników (865,2 tys. zł w 2019 r. 654,2 tys. zł w 2020 r. i 391,7 tys. zł w 2021 r. (I półrocze),
- akredytację badań laboratoryjnych odpowiednio: 23,3 tys. zł, 15,7 tys. zł i 11,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 79-81, 196)

6. Badaniem objęto 13 wydatków bieżących na zakup materiałów eksploatacyjnych i odczynników poniesionych w latach 2019-2021 (I półrocze) na kwotę 215 tys. zł. Nie stwierdzono nieprawidłowości. Wydatki były celowe i uzasadnione dla działalności laboratorium, zostały poniesione po przeprowadzeniu postępowań o udzielenie zamówień publicznych, zgodnie z regulaminem wprowadzonym zarządzeniem nr 12 LWLW z dnia 11 czerwca 2014 r. i zarządzeniem nr 6 LWLW z dnia 22 marca 2021 r. W przypadku dwóch wydatków²¹ zamówienie udzielone zostało w trybie przetargu nieograniczonego, na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych²², w pozostałych przypadkach²³ wartość zamówień nie przekraczała równowartości 30 tys. euro lub 130 tys. zł. Dostawy materiałów eksploatacyjnych i odczynników realizowane były zgodnie ze złożonymi zamówieniami.

(akta kontroli str. 281-333)

²⁰ Wydatki ponoszone w §§ 4210, 4230, 4260, 4270, 4280, 4300, 4530.

²¹ W łącznej kwocie 118,2 tys. zł na zakup 55 szt. testu ELISA do wykrywania przeciwciał dla glikoproteiny gE wirusa choroby Aujeszkego.

²² Dz. U. z 2019 r. poz. 1843 ze zm.

²³ M.in. zakup surowicy salmonella, płytek Petriego PS, antygenu Brucella Abortus, końcówek do pipet automatycznych.

7. Dochody wykonane przez WIW wyniosły w 2019 r. 224,9 tys. zł, w 2020 r. 207,8 tys. zł i w I półroczu 2021 r. 129,8 tys. zł, w tym z tytułu:

—opłat za badania laboratoryjne wykonywane w związku z realizacją zadań, na podstawie art. 30-31 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, odpowiednio w poszczególnych latach: 8,1 tys. zł; 5,2 tys. zł oraz 1,6 tys. zł,

—usług zleconych w zakresie badań laboratoryjnych, na podstawie art. 31a ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej: 208,7 tys. zł; 197,2 tys. zł oraz 127,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 6, 13, 29, 34, 39, 57-59)

Na podstawie losowo wybranej próby 11 badań komercyjnych wykonanych w latach 2019-2021 (I półrocze) w Pracowni Patomorfologii oraz w Pracowni Diagnostyki Serologicznej Chorób Zakaźnych ustalono, że do badań wykorzystany został sprzęt laboratoryjny²⁴, którego zakup nie był dofinansowany ze środków Unii Europejskiej.

(akta kontroli str. 86)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i Wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Lublin, dnia 16 września 2021 r.

Kontroler

Barbara Koszałka
Doradca ekonomiczny

p.o. Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Szempruch

.....
Podpis

.....
Podpis

²⁴ Wagi, termometry laserowe, cieplarki, komory laminarne, pipety.